

Venčanje

Susret sa

Janom van Aikom

ELIZABET M. RIS

Vencanje

Susret sa Janom van Aikom

ELIZABET M. RIS

Prevela Gordana Fiket-Đurković

Za Ričarda, odavde do Galifraja

Sadržaj

Predgovor	ix
Uvod	1
1. Poziv	3
2. Pevač	13
3. Atelje	27
4. Slučajni susret	41
5. Zimske pomorandže	53
6. Upropašćen!	60
7. Sudbinski preokret	69
8. Petao	85
9. Prevarena	89
10. Kob porodičnog imena	99
11. Pismo	109
12. Apoteka	120
13. Ispovest	134
14. Odvažan plan	148
15. Napitak	157
16. Mudro prerusavanje	168
17. Put koji vodi u Luku	178
18. Izdana	184
19. Izgubljena čast	200
20. Venčanje	205

21. Pravi prijatelji	209
22. Samo jedan razlog	222
23. Naši odrazi	226
Epilog	228
Život i umetnost Jana van Ajka	230
Vremeplovom kroz život Jana van Ajka	235
Preporuka čitaocima	238

Predgovor

Venčanje je izmišljena priča o veoma stvarnoj, vrlo znamenitoj, ali krajnje tajanstvenoj slici flamanskog majstora slikarstva Jana van Ajka.

Naslikana 1434. godine, slika *Dovani Arnolfini i njegova nevesta* (drvo, 84 x 57 cm) danas se nalazi u Nacionalnoj galeriji u Londonu, gde je naraštaji ljubitelja umetnosti i kritičara sa divljenjem posmatraju i pitaju se „Ko su ovi ljudi” i „Da li je na ovoj slici reč samo o dvoje ljudi koji stupaju u brak ili je u pitanju, možda, nešto drugo”. Možda ćete se i vi, kada pogledate sliku, zapitati o onome što je i meni palo na pamet: „Šta, uopšte, traži jedan pas na slici koja prikazuje venčanje?”

Da li su mlada i mladoženja sa slike unajmili umetnika da ih ovekoveči, kao što savremeni mlada i mladoženja unajmljuju fotografa da slika njihovo venčanje i da načini video-snimke njihove svadbene svečanosti?

Na neki način, odgovor na ovo pitanje je – da, ali, iz drugog ugla gledano, odgovor može biti i odričan. U dalekom petnaestom veku, samo su imućne porodice i plemstvo mogli sebi da priušte iznajmljivanje slikara – čak i za jednu tako značajnu i radosnu priliku kao što je veridba, koja je smatrana podjednako važnom i obavezujućom kao i istinsko venčanje pred sveštenikom. Za razliku od savremenih fotografija sa venčanja – čak i onih

zvaničnih koje prikazuju mladu, mladoženju i svitu – slika *Đovani Arnolfini i njegova nevesta* se, zapravo, neznatno bavi konkretnim događajem, zgodom venčanja mlade i mladoženje. Nikada nećemo saznati da li su delovi ove slike vizuelno predstavljane istinske svečanosti: odeća koju par nosi može biti, ali i ne mora, istovetna odori koju su nosili tokom obreda stupanja u brak. Međutim, malo je verovatno da bi bilo ko bio veren ili venčan u raskošno opremljenoj spavaćoj sobi, bez prisutnih gostiju i članova porodice, te sa porodičnim psom kraj mladinih stopala!

Mogli bismo zaključiti da ova nesvakidašnja slika predstavlja svedočanstvo o sklapanju braka, ako uzmemo u obzir sićušne figure koje predstavljaju svedoke (jedna od njih je možda i sam Van Ajk), kao i javnog beležnika, ili sveštenika, koji se vide u ogledalu iza njihovih glava. Van Ajk je iznad ogledala ispisao i rečenicu na latinskom: *Johan van Ajk je bio prisutan*.

Podrazumeva se da on ne misli na svoje prisustvo u trenutku rada na ovoj slici, pre će biti da se misli na prisustvo tokom same svečanosti veridbe ili venčanja – kritičari još uvek nisu sigurni koji je od ova dva događaja zapravo predstavljen na slici.

Ono što zasigurno znamo jeste da se Đovani Arnolfini oženio 1434, a da je mlada, verovatno, Đovana Čenami. Sve donedavno se činilo da je devojka sa slike zaista Đovana Čenami. Međutim, naučnici su otkrili sudski arhiv u kom se spominje brak izvesnog Arnolfinija i Đovane Čenami, ali tek 1447. godine, trinaest godina nakon što je slika dovršena, i sedam godina nakon Van Ajkove smrti.

Sa sigurnošću možemo da tvrdimo da je par na slici bio imućan. Đovani Arnolfini je bio jedan od najbogatijih trgovaca i proizvođača odeće u Brižu. On je opskrbljivao dvor burgundskog vojvode, kao što je to činio i otac Đovane Čenami.

Arnolfini ne samo da je imao finansijska sredstva da unajmi vojvodinog ličnog dvorskog slikara, već je i njegova veza sa vojvodom uticala na to da Slikarska zadruga u Brižu odobri Van Ajku ovlašćenje, jer u to doba zadruga nije bila spremna da dozvoli jednom dvorskom umetniku da slika pripadnike građanstva.

Na visoki društveni položaj ovog para ukazuje i njihova odeća. Arnolfini je obučen po poslednjoj modi, a njegova mlada na sebi ima ono što će kasnije biti poznato kao svečana haljina – predivne i skupe zelene boje, sa rubovima od veвериčjeg krzna ili hermelina (što je u petnaestom veku bilo krajnje nesvakidašnje za pripadnike građanskog sloja). Retki su mogli da priušte tako kvalitetan nameštaj i kućnu opremu, počev od tepiha, do otmenog prekrivača i draperija, lusteru, samog ogledala, koje je, osim toga što je predivno ukrašeno minijaturama iz Hristovog života, u to doba samo po sebi predstavljalo luksuzan detalj. Pomorandže, koje pominje Đovanina sluškinja u našoj priči, bile su skupe u severnim zemljama tokom kasnog srednjeg veka, i samo su ih imućni mogli priuštiti.

Venčanje je, međutim, jedna od onih *šta bi bilo, kad bi bilo* priča. I sama sam se upitala ko su, zaista, bili ovi ljudi. Da li su se poznavali dobro i pre venčanja? Šta ako mlada nije želela da stupi u brak sa ovim čovekom? Šta ako je, s druge strane, bila smrtno zaljubljena u njega? Da li su se voleli, ili je ovo bio samo jedan u nizu uobičajenih udešenih brakova, koji bi dve porodice ugovorile zarad finansijskog i društvenog procvata?

Iako pojedini kritičari smatraju da mlada izgleda nesrećno, ja tako ne mislim. Ona izgleda stidljivo i pomalo neraspoloženo, dok je mladoženja ozbiljan i dostojanstven, što priliči ovakvom trenutku i njegovom društvenom položaju. On je uspešan poslovni čovek koji se u ranim srednjim godinama oženio mladom devojkom.

Imajući u vidu da se malo toga zna o Van Ajku, ako izuzmemo njegove slike, kao i o Arnolfiniju i njegovoj nevesti, veliki deo moje priče je fikcija. Može biti da je Van Ajk imao sestru, a možda i nije, no svejedno, ona je jedan od likova u ovoj priči. Kraljevska krv je možda i kolala venama Đovanine majke, ali su zato Anđelo, Grimaldijevi, Emilija, kao i ostali sporedni likovi – uključujući i Ragsa, psa sa slike – plod moje mašte.

Van Ajk je zaista bio u službi burgundskog vojvode, ne samo kao dvorski slikar, već i kao izaslanik španskih i portugalskih dvorova, gde nije samo uspešno organizovao vojvodino venčanje za Izabelu Portugalsku, već je igrao i ulogu uhode.

Burgundski vojvoda Filip Dobri bio je izuzetno moćan vlastodržac – moćniji čak od pojedinih kraljeva. On je vladao velikim područjem koje danas predstavlja Francusku, Belgiju i Holandiju. Nakon očeve smrti, nastavio je i pospešio tradicionalno ekstravagantne navike burgundskog dvora: finansiranje raskošnih prijema, velikih i raznobojnih viteških borbi i turnira, te podržavanje umetnosti u bilo kom obliku. Vojvoda je bio strastveni kolekcionar divno opremljenih manuskripta i predivno urađenih tapiserija, kovčežića i pehara, kao i drugih dekorativnih predmeta, majstorski ukrašenih dragim kamenjem, napravljenih od dragocenih metala i optočenih filigranskim zlatom. Njegov skupoceni ukus i navike načinili su od njega velikog mecenu umetnosti, a Jan van Ajk je bio zvanični dvorski slikar na vojvodinom platnom spisku tokom najvećeg dela svog radnog veka.

Nakon očeve smrti, burgundski vojvoda je neprestano nosio crninu, iako nije sasvim potvrđeno da je to činio i njegov dvor.

Spisi ukazuju na to da Đovani Arnolfini nije imao potomke. Time je rešeno pitanje izgleda devojke na slici. Uprkos njenom izgledu, ona nije trudna, a, ukoliko pogledate i ostale slike iz tog perioda, videćete da je bilo

u modi da žene poziraju sa izbačenim stomacima i ulegnutim leđima, pridržavajući skute na isti način kao što to čini i Arnolfinijeva mlada.

Nakon smrti Đovanija Arnolfinija 1472. godine, njegova žena Đovana dobijala je izdržavanje od francuskog kralja Luja IX, sve do svoje smrti 1480. godine. Ovo je mogući dokaz da je Đovana zaista bila plemićke krvi, što je i nagovešteno u mojoj priči.

Što se fikcije tiče, priča o *Venčanju* je samo jedna od nekolicine koje mi bez prestanka kolaju mislima kada bacim pogled na kopiju ove slike u mojoj radnoj sobi. Možda će se i u vama, nakon što pročitate ovu knjigu i pogledate sliku, probuditi mašta o ovom tajanstvenom paru koji je živio davno, u jednoj udaljenoj zemlji.

NAPOMENA ČITAOCU

Briž je grad koji i danas postoji u Belgiji. U petnaestom veku, Flandrija je bila srednjovekovna zemlja kojoj su pripadale današnje belgijske pokrajine, kao i delovi severne Francuske i Holandije. Flamanski je jezik kojim se govorilo u Flandriji. On se danas još uvek koristi u pojedinim delovima Belgije, zajedno sa francuskim.

Uvod

FEBRUAR, 1433.

U novembru, Briž vonja na mokru mačku. Podjednako je i prijatan. Sedim i poziram u ateljeu majstora Van Ajka, u kojem mi je do te mere dosadno da mi dođe da zaplačem od muke i od hladnoće. Shodno tome, ne bi me nimalo začudilo da majstor modrom bojom naslika moju izmrzlu kožu. I stopala me bole. To je posledica poziranja, a ono podrazumeva da satima stojite i pretvarate se da ovo parče drveta, na koje ste položili prste, zapravo predstavlja ruku vašega muža.

„Dovana! Što ste oklembesili ta ramena!”

Volela bih kada bih mogla da mu jasno i glasno kažem da je „poziranje” za sliku težak posao i prilično smrdljiva rabota. Opori miris tutkala, koje je njegov pomoćnik Pijet ostavio da ključa u omanjem kotlu iznad žeravica, golica mi grlo. Osim toga, još teže podnosim miris smese u koju majstor Van Ajk umače i vlaži svoju slikarsku četkicu. Taj miris mi peče oči. Svejedno, čim me je ugledao, rekao mi je da me smatra odličnim modelom. Više od svega bih volela da ispunim njegova očekivanja.

VENČANJE

Ništa mi drugo ne preostaje nego da se ispravim, i to pažljivo, da ne poremetim teške skute moje zelene haljine. Dajem sve od sebe da stojim mirno i ne okrenem se da vidim zašto je njegov pomoćnik prestao da peskira podlogu za slikanje, koju je pripremao na drugom kraju ateljea. Sve što ima veze sa majstorovim ateljeom, budi moju znatiželju. I pored toga što sam veliki deo vremena provela u njemu, i dalje me očarava... Magija nema nikakvog udela u tome, to mi je slikar nebrojeno puta rekao. Ono što se dešava u njegovoj radionici nije delo čarobnjaka, već umetnika, zanatlija i pomoćnika koji zdušno rade.

Majstor Van Ajk slika ispred jedne široke drvene daske. Čak i kada mi dopusti da se prošećem po prostoriji ne bih li se oslobodila obamrlosti u nogama, nije mi dozvoljeno da bacim pogled na sliku na kojoj radi. Ja, naime, predstavljam samo polovinu slike.

„Ne, draga moja mladána damo, ne šetajte pogledom. Pokušajte da se usredsredite, ovde.” Vrhom četkice mi ukazuje na ivicu daske. Tada nam se susreću pogledi i njegovo lice obasjava neodređena nežnost. „Nemojte biti nestrpljivi. Još četvrt sata, i to je to, za danas. Svetlosti je sve manje.”

Svetlost je slaba, iako je tek rano popodne. Sasvim je moguće da tokom kišnih dana svetlost iščili ranije nego u Parizu. Ali, kiša je i previše blaga reč za ono što se odigrava izvan zidova Van Ajkovog ateljea. Iz sivog, raskvašenog neba lije kao iz kabla, baš kao i one večeri kada sam ga prvi put srela.

PRVO POGLAVLJE

Poziv

OKTOBAR, 1432.

N ečuvano loše vreme i predivne vesti obeležili su početak dana. Ja, Đovana Čenami, bila sam pozvana da prisustvujem slavlju u vojvodskoj palati. Podrazumeva se da nije bio u pitanju poziv upućen mojoj skromnoj četrnaestogodišnjoj malenkosti, već mom ocu Vilijamu, koji je i ranije prisustvovao sličnim svetkovinama na dvoru Filipa Dobrog. Moj otac je bio jedan od njegovih glavnih snabdevača baršunom, satenom, svilom i vunom, materijalima koji su se koristili za izradu dvorske odeće.

Otac me je pozvao k sebi dok sam imala čas sa gospodinom Taversom, učiteljem plesa – što je obično bila moja omiljena jutarnja aktivnost, i pored toga što je gospodin bio star kao sama drevnost i što se osećao na beli luk.

Dok sam se približavala očevoj radnoj sobi, zvuk njegovog povišenog glasa naglo me je zaustavio. Prepirao se sa tetka Klarom.

„Ja ne tražim previše od nje. Ukoliko i ti pođeš sa nama, nema ničeg nedoličnog...”

VENČANJE

„Vilijame Čenami, ne radi se ni o čemu nedoličnom”, odgovorila je istim tonom moja tetka, a onda prigušila glas.

Oko čega su se, uopšte, oni raspravljali? Od kada je mama umrla, napetost u kući je rasla. Tetka je imala dvadeset godina i bila je tatina najmlađa sestra. Ona je nekada bila mamin saveznik u borbi protiv njegove nezgodne naravi, njegovih bujica reči i kritika, a, pre svega, njegove nemilosrdne i sveprisutne sebičnosti. Mama je bila mrtva jer je insistirao da mu rodi muškog naslednika, čak i nakon saveta lekara da nikako nije poželjno da se ponovo podvrgne teškom porođaju.

Tetka je još uvek bila jako besna na njega, kao i ja, i to ne samo zbog mamine smrti na porođaju. Iako je naše domaćinstvo još uvek bilo u žalosti, tata je ubrzao naše preseljenje iz Pariza u Briž jer je vojvoda Filip, koji je odnedavna postao očevo najbolji kupac, za svoje stalno boravište izabrao Flandriju. Ovo je bio isti onaj vojvoda koji se više nije usuđivao da kroči u Pariz zbog svoje umešanosti oko izdaje naše voljene Jovanke Orleanke, kada ju je predao svojim engleskim saveznicima, čime je direktno uticao na njenu smrt. Vojvoda Filip više nije posećivao svoju familiju u hotelu D'Artoa u Parizu.

Sada sam prislonila uho na vrata radne sobe i začula tetka Klaru, u trenutku kada je spomenula palatu. Tada je pomenula i moje ime. I, neka mi dragi bog oprost, dok sam prisluškivala, potpuno sam zaboravila na majčinu smrt i očevu pakost. Srce mi je istinski zatitralo u grudima. Da li ću mu se zaista pridružiti na svečanosti koja je trebalo da se te večeri održi u vojvodskoj palati?

Napela sam se da čujem još ponešto od njihovog razgovora, ali, pošto sam prepoznala očeve korake, uspravila sam se i ustuknula. Podigla sam pesnicu u nameri da zakucam na vrata upravo u trenutku kada su se širom otvorila.

Otac me je pogledao, iznenađen što me vidi. Dok sam izvodila kniks, on je gundao. „Baš ti je trebalo vremena da dođeš! Dangubiš, kao i obično.”

„Bila sam u radnoj sobi”, usudila sam se da promucam. „Sa gospodinom Taversom...”

Otac je odmahnuo rukom, pokazujući mi simboličnim gestom da učutim. Na trenutak se činilo kao da ne može da se priseti koga to ime, zapravo, predstavlja. „Tavers...” Onda mu se lice ozarilo. „O, učitelj plesa! On tvrdi da te krasi nesvakidašnja gracioznost.” Otac je prestao da govori, položio je ruku ispod moje brade i pridigao moje lice k sebi, okrećući ga nadesno, pa onda nalevo. Imala sam osećaj da me procenjuje kao nekog novog konja kojeg namerava da kupi. Oči su mu se suzile, a onda je zadovoljno klimnuo glavom. „Da... Lepo si sazrela. Biće u redu. U stvari, biće *više* nego u redu. Danas ideš sa mnom u vojvodsku palatu. Tetka će ti biti pratilja.”

Otac me je tada otpustio, a tetka me je poslala nazad u sobu da se okupam i obučem.

Čuvši ove novosti, moja služavka Emilija – ujedno i moja najbolja prijateljica – bila je, podjednako kao i ja, uzbuđena pri samoj pomisli da ću posetiti kraljevsku palatu.

„Kako bih volela da možemo da zamenimo mesta”, žalostila se dok mi je pomagala da navučem pamučnu košulju preko glave.

„Jedan deo mene priželjkuje to isto”, izustila sam stisnuvši joj ruku. „Plašim se da pođem.” Nisam htela naglas da priznam da je za mene bilo i suviše rano da prisustvujem takvoj svetkovini. Moja majka je preminula samo tri meseca ranije. Zvanično smo još uvek bili u žalosti. „Sav taj svet i čitav taj metež, sve me to jako plaši. Ja sam stidljivija od tebe.”

Emilija se zakikotala. „Mogu da se kladim da to stanje neće potrajati! Kad jednom osetiš draži spoljnog sveta, sve ćeš više čeznuti za njim.”

VENČANJE

Nakon što mi je svezala haljinu i namestila frizuru, podigla je ogledalce kako bih se pogledala. Na trenutak, sebe nisam mogla da prepoznam. Bledi ten je poprimio ružičastu boju usled toplote koja je dopirala sa ognjišta, a možda i zbog uzbuđenja koje sam osećala, dok su svetloplave oči postale izrazito krupne. Mogla sam da vidim Emilijin odraz kako se smeška iz ogledala. Njeno rumeno lice bilo je uokvireno tamnim kovrdžama, dok su joj bademaste oči vrcale od nestašluka.

„Znam o čemu razmišljaš”, čikala me je.

„Samo se pretvaraš da znaš”, podsetila sam je dok sam se pridizala, dopuštajući joj da mi poravna čipku na haljini.

Emilija je veselo nastavila da ćereta. „Misliš da ćeš uvek biti stidljiva...”

„Pa, zar neću?”

„Možda”, zakikotala se. „U tom slučaju, zauvek ćeš me zadržati u svojoj službi. Kad te otac uda, budi sigurna da ću biti sastavni deo tvog bračnog ugovora.”

„Da me uda?” Načinila sam grimasu. „To se sigurno neće dogoditi u naredne tri godine. Do tada ćeš i sama, zasigurno, naći sebi muža!”

Dok je privodila kraju moje oblačenje, prekinula sam njeno blebetanje i nečujno izgovorila kratku molitvu upućenu majci, što nije bilo prvi put.

Stigli smo do kapije vojvodske palate baš kada je kiša prestala da pada. Svejedno, i dalje je duvao oštar severni vetar, probijajući se kroz moj krznom optočeni ogrtač.

S obzirom na vremenske prilike, tetka i ja smo putovale u palankinu¹, okružene ličnom stražom moga oca. Tata i njegov vremešni sluga Luiđi jahali su kraj nas.

1 Palankin. nosiljka (Prim. prev.)

Kada se naša pratnja zaustavila, povukla sam zavese i krišom pogledala napolje. Stigli smo u vojvodsku palatu, gde su baklje gorele na grudobranima, a oružana straža u društvu vojvodskih livreja nadzirala kapije. Naoružani čovek nam je zatražio da pokažemo pozivnicu za svečanost. Nakon što je Luiđi pokazao pergamentni svitak, stražar nas je propustio u božanstveno osvetljeno dvorište.

Lakej mi je pomogao da siđem iz palankina. Zastavice su se zaplitale oko barjaka, a glasnici duvali u dugačke trube, proglašavajući dolazak pripadnika višeg plemstva. Dok je konjušar odvodio očevog sivog konja, ja sam čekala, opčinjena samim pogledom na svu tu raskoš.

„Tvoje su oči nalik na goleme tanjire, Đovaneta”, rekla je tetka Klara. Uzela me je pod ruku, te smo se pridružile grupi raskošno odevenih dvorskih ljudi i njihovih dama. Odmah iza njih išli su pomoćnici. sa kućićima svojih gospodarica u naručju. Uprkos njihovim dragocenim okovratnicima, psići su lajali glasno, kao lovački kerovi u stajama moga oca.

Nakon što su sluge prihvatile naše ogrtače, paževi su nas dopratili do veličanstveno osvetljene velike dvorane.

Dugački, uzdignuti podijum protezao se čitavom dužinom prostorije i vodio je do baldahinom optočenog prestola. Nepregledni stolovi, prepuni hrane, protezali su se prema delu za služinčad, izdvojenom paravanom. Uz očaravajuće zvuke flauta i mandolina, muzičari su se šetkali među gostima. S druge strane dvorane, izdignuta platforma bila je ispunjena zadivljujuće životnim skulpturama zveri, grotesknim likovima i maskiranim figurama.

Stegla sam tetkinu ruku. „Tetka, da li bi zaista trebalo da budem ovde”, šapnula sam. Iako je moja odeća bila sačinjena od odličnog tkanja, osećala sam se skromno obučenom u poređenju sa drugim ženama koje su se šetkale

VENČANJE

široim dvorane. Ružičasta haljina imala je lepršave i krznom optočene rukave, ali jednostavni materijal bio je lišen ukrasnog zlatastog veza koji je, očigledno, bio poslednji modni detalj na dvoru. Frizura koju sam odabrala bila je ukrašena skromnim belim velom. Nisam nosila nikakav nakit, niti boju na obrazima i usnama.

„Ti pripadaš ovom društvu, podjednako kao i bilo ko drugi u ovoj prostoriji”, hrabrila me je tetka Klara, potapšavši me po ruci. „Ispod sve ove raskoši obitavaju sasvim obični ljudi. Nisu svi ovde, čak ni pripadnici vojvodinih najbližih savetnika, istog statusa kao i Čenamiji... Ovde ima i onih koji pripadaju manje čuvenim buržujskim porodicama.”

„Da li je vojvoda ovde”, upitala sam.

„Da.” Tetka je diskretno klimnula glavom prema drugom kraju velike dvorane. „Ono je vojvoda. Onaj u crnini.”

Kroz čitavo more raznolikih frizura, uspela sam da ugledam vojvodu kako stoji na podijumu, pridržavajući pehar. Njegova je glava bila blago nagnuta ka jednog divnoj plemkinji koja je u ruci držala majušno belo pseto. Vojvodu je bilo lako uočiti jer je bio visok i zgodan, dok je njegov bleđi ten bio dodatno istaknut kaputom od crnog baršuna i čarapama iste boje.

„Od kada mu je otac preminuo, stalno nosi crninu”, nastavila je moja tetka, „ali, da li je u pitanju žalost ili činjenica da je crna boja na španskom dvoru vrhunac mode, ne bih znala da ti kažem.”

Uskoro nam se pridružio i otac. Bio je dežmekaste građe i nije izgledao tako elegantno kao mladi vojvoda. Ipak, te večeri je više nalikovao na plemića nego na trgovca. I pored toga što je već izdao naređenje da se u našem domaćinstvu prekine sa nošenjem crnine u ime žalosti za majkom, svejedno se obukao u odeću tamne boje.

„Da li ćemo biti predstavljene vojvodi”, upitala je tetka dok je nameštala nabore svoje haljine.

Otac se namrštio. „Moj odnos sa vojvodom i njegovim pratiocima je čisto poslovne prirode. Njega se ne tiču ni moja porodica, niti ja lično. Jedino što njega zanima je snabdevanje kvalitetnom odećom. Vremenom, ukoliko zaslužim blagonaklonost vojvode Filipa, Đovanu ćemo moći i zvanično da predstavimo na dvoru.”

„Nema sumnje”, dodala je tetka Klara. „Ne treba zaboraviti plemićku krv njene majke.”

„Neznatne količine plemićke krvi, kad već to pominjemo”, odgovorio je otac. „Svejedno, i to je sasvim dovoljno da računamo da će Đovani biti omogućeno da se druži sa plemstvom.”

„Osim toga, krv tvoje žene će joj omogućiti bolju priliku za udaju.”

Udaja! Pogledala sam najpre u tetku, a potom i u oca. Suvišno je reći da sam bila potpuno svesna činjenice da ću u roku od dve do tri godine biti i zvanično zaručena za nekoga koga moj otac izabere – što će učvrstiti njegov položaj u društvu i povoljno uticati na finansijski status porodice. Vaspitavana sam da tako nešto očekujem još od trenutka kada sam prvi put upitala odakle dolaze bebe. Uprkos tome, i sama pomisao na veridbu činila se tako dalekom jer sam tek sam u junu ove godine dobila redovna mesečna krvarenja.

„Naravno”, potvrdio je, a da me nije, pri tom, ni pogledao. Gomila prisutnih ljudi mu je odvlačila pažnju, te je njegov pogled neprestano lutao dvoranom. Povremeno je klimao glavom u znak pozdrava. „Tome, otprilike, ženska deca i služe.”

„Vilijame”, zasiktala je tetka, a zatim me dodirnula za rame. „Nemoj da ga slušaš. Još nisi u potpunosti stasala za brak.”

VENČANJE

„To je tačno, ali ona je moja kćerka i ja ću se pobrinuti da joj nađem odgovarajućeg muža. Dovoljno je mlada da možemo da sačekamo najbolju priliku, ali svakako da je nisam svih ovih godina odgajao, mazio, popuštao pred njenim budalastim ćefovima i oblačio je u najdivniju odeću da bih je tek tako, zajedno sa mirazom, poslao u manastir.”

Čitava ova tirada je učinila da počnem da vrim u sebi. Mrzela sam kada se postavljalo pitanje moje *plemičke krvi*. Nekoliko generacija unazad, izvesni član majčine familije je rođen kao kopile nekog jogunastog burgundskog plemića. Moj otac je bio odlučan da u najvećoj mogućoj meri iskoristi takvu pogodnost, kako u pogledu svog poslovnog napretka, tako i po pitanju mojih bračnih izgleda.

Otac je mogao da pripoveda o mojim dobrim izgledima za brak sve dok i sam mesec ne zađe, ali ja sam tek neznatno razmišljala o tome. Ta činjenica mi se činila tako dalekom, a osećala sam se i previše mladom – naročito večeras, usred ovog sjajnog mnoštva.

„Klaro, moraš da priznaš da je devojčica lepa. I više nego lepa – lepša je od svoje majke Marije, onakve kakva je bila pre nego što se razbolela i usahla.”

„Ne govori o Mariji na taj način!” Prekinula je njegovu tiradu, izgovarajući upravo ono o čemu sam i sama razmišljala. „Jadnica ti je rodila predivnu kćerku, njenoj napaćenoj duši duguješ makar trunku poštovanja.”

Očevo lice je preplavilo istinska tuga, što me je prilično iznenadilo. Još od mamine sahrane u Parizu, nisam primetila da je ispoljio niti trunku žalosti ili kajanja.

Iznenada kao što se i pojavio, očev tugom preplavljen izraz je iščezao. Nastavio je da govori svojim uobičajenim, računđijskim i hladnim tonom. „Nadam se da će nam poći za rukom da upriličimo Đovanin susret sa

princezom Izabelom tokom vojvodinog boravka ovde, možda čak i večeras.” Nanovo je skrenuo pogled ka podijumu. „Ona još nije stigla.” Tada je ugledao nekog u gomili i pozdravio ga.

„Zar večeras treba da se upoznam sa princezom?” Progutala sam knedlu. Ali, otac se već laktao kroz prostoriju, dok je išao u pravcu svog prijatelja.

„Ne računaj na to”, odgovorila mi je tetka.

„Zašto?”

Tetka Klara me je promućurno pogledala, a zatim slegnula ramenima. „Imaš dovoljno godina i trebalo bi da shvatiš kako svet funkcioniše. Mi se udajemo za muškarce koji donose korist našim porodicama – finansijsku, kao u mom slučaju, ili političku, kada je o Izabeli reč. Muškarci izvršavaju svoje bračne dužnosti prema svojim suprugama, ali svejedno imaju ljubavnice.”

„To mi je poznato”, pokušavala sam da zvučim kao da sam to odavno znala. U stvari, nedavno mi je Emilija objasnila da oženjeni muškarci i udate žene zanemaruju svete bračne zavete. Sama pomisao na to me je užasavala, ali mi je Emilija rekla da se jednoga dana – kada me otac bude venčao za nekog veoma bogatog, debelog i užasnog, starog čoveka – neću toga nimalo libiti. Rekla mi je da ću izgarati od želje za sopstvenim mladim ljubavnikom. Odgovorila sam joj da bih pre umrla nego se tako ponela. Emilija mi je uzvratila, uz vragolasti osmeh, nešto što me je potpuno zbunilo: „Upitaj tetka Klaru šta ona misli o tome.”

Sada je i tetka neobavezno pričala o tome. „Čak je i vojvoda večeras bacio oko na novi plen.”

Uznemirila me je i sama pomisao da je vojvoda neveran svojoj ženi. Svejedno, motreći prisutne u dvorani, pitala sam se kako mu je i pošlo za rukom da odabere svoju trenutnu družbenicu iz čitavog mnoštva prekrasnih

VENČANJE

žena u dvorani. Da li je zaista moguće da bilo koja od njih zaseni legendarnu lepotu Izabele Portugalske?

Baš u tom trenutku je gomila nagnula napred, dok su me uskomešana tela stiskala otpozadi. Iznenada je zvuk trube, bubnjeva i žičanih instrumenata ispunio dvoranu. Okrenula sam se da vidim šta se događa. Nova izvođačka trupa je stupila u hol. Uz bučnu pratnju su krčili sebi put ka velikoj odaji kroz načičkano mnoštvo zvanica na ulazu.

U čitavom tom metežu, nisam odmah primetila da sam se odvojila od tetka Klare. Bila sam očarana prizorom maskiranih žonglera, koji su nosili raznoliko obojene čarape – jedna im je noga bila crvena, a druga crna – i tesne kaputiće sa zvončićima i resama. Na glavi su imali kitnjaste, šiljate kape, a na nogama obuću sa dugačkim, uvrnutim i šiljatim vrhom. Muzičari su svirali flaute jednom rukom, dok su drugom udarali o doboše. Neki su nevešto svirali na milozvučnim lautama, dok su drugi odvažno škripali na nekoj vrsti violine, instrumentu sa tri strune koji je bio veoma tražen u naše vreme. Njihove hrapave melodije bile su razdragane kao i njihova odeća, a gomila ih je aplauzom pozdravljala.

Kada su prodrli dublje u dvoranu, primetila sam da sam posve sama u neobuzdanoj gomili. Nikako mi nije polazilo za rukom da uočim tetku. Osećala sam se tako majušnom, ranjivom i izgubljenom. Osećaj da će me smožditi bivao je sve jači, a srce je počelo ludački da bije.